

Michaela Fikejzová

Misgendering z perspektivy filozofie jazyka

EDICE GENDER SONDY

Misgendering z perspektivy filozofie jazyka

Michaela Fikejzová

Recenzovali:

doc. Mgr. Josef Fulka, Ph.D.

doc. Mgr. Martin Charvát, Ph.D.

Na obálce je použit obraz Jiřího Sopka *Rozhovor*

Tato kniha vznikla v rámci výzkumného projektu č. 224123 „Epistemologie nadávek“ podpořeného Grantovou agenturou Univerzity Karlovy.

Vydala Univerzita Karlova

Nakladatelství Karolinum

Praha 2024

Edice Slon – Gender sondy, 15. svazek / řídí Zuzana Uhde,

Jiří Ryba a Hana Maříková

Redakce Jakub Fráňa a Jiří Ryba

Grafická úprava a obálka studio Designiq

Sazba DTP Nakladatelství Karolinum

Vydání první

© Univerzita Karlova, 2024

© Michaela Fikejzová, 2024

Cover illustration © Jiří Sopko, 2024

ISBN 978-80-246-5803-2

ISBN 978-80-246-5837-7 (pdf)

Univerzita Karlova
Nakladatelství Karolinum

www.karolinum.cz
ebooks@karolinum.cz

od roku 2021 součást Nakladatelství Karolinum

Obsah

1. Úvod	7
2. Misgendering z perspektivy genderových studií	11
Pohlaví, „pohlaví“ a gender	12
Trans*	21
3. Misgendering na rozhraní genderových studií a filozofie jazyka	27
Reference a mentální složky	27
Misgendering na úrovni percepce	44
Misgendering na úrovni reference	52
Degendering	57
Neintencionální misgendering	63
Intencionální vstřícný misgendering	67
Intencionální hostilní misgendering	70
Misgendering ze setrvačnosti	81
4. Diskuze	83
Jemnost diferenciacie mentálních složek	84
(Ne)omezenost ER vztahu	90
Vlastní jména v systému mentálních složek	92
Koreference indexických výrazů a vlastních jmen	96

Závěr	100
Literatura	105
Jmenný rejstřík	116
Věcný rejstřík	117

1. Úvod

Michael Scott sedí ve své kanceláři, u ucha drží telefonní sluchátko a okázalým stylem sobě vlastním pronáší: „Děkuji velice, pane! Jste gentleman a vzdělanec.“ Najednou se v jeho tváři objeví frustrace a zaražení. Hlas vycházející ze sluchátka reaguje, divákovi nereprodukováným způsobem. „Omlouvám se, dobře, omlouvám se, moje chyba!“ odpovídá Michael, položí telefonní sluchátko a podívá se do kamery: „Byla to žena, s kým jsem mluvil. Žena s velmi hlubokým hlasem, pravděpodobně kuřačka,“ vysvětluje.

Tato zcela triviální výměna ve scéně americké verze seriálu *Kancl*,¹ na které je humorná v podstatě jen Michaelova těžkopádnost v rámci sociálních interakcí, vystihuje elementární podstatu fenoménu, jež v přítomné knize podrobuji analýze – misgenderingu.

Jedná se o nesprávné či, jak bude vzápětí zřejmé, neadekvátní určení genderu osoby, se kterou komunikujeme, ke které referujeme či o které koncipujeme vlastní myšlenky. Gender je v běžných interakcích obvykle přiřazován na základě společensky konvencionalizovaných znaků, kterými jsou například způsob oblékání, délka vlasů, gestikulace, přítomnost či absence make-upu, držení těla či právě výška hlasu a intonace. Všechny tyto aspekty se na první pohled mohou zdát v podstatě samozřejmou součástí každodennosti, o to překvapivější je výskyt určitého zmatení či chyby.

1 *Kancl (The Office)*. 1. série, 1. epizoda. Pilot. [epizoda televizního seriálu]. USA, NBC, 24. 3. 2005.

Ve vysoce genderovaných jazycích, mezi které patří například čeština, je v rámci jazykového chování komplikované se genderovaným výrazům v rámci komunikační situace zcela vyhnout, obzvláště chceme-li se jim vyhnout tak, aby to nebylo pro ostatní účastnice a účastníky nápadné či registrovatelné. Michael se mohl své chybě, kterou lze posoudit jako celou řadu transgresí od nemilé trapnosti přes společenské faux pas až po nepřipustný projev, snadno vyhnout. Přiřazení genderu a genderově adekvátního oslovení se mu nicméně jevilo jako nekomplikovaný úkon, který by neměl mít žádné následky pro jeho sociální a obchodní vztah s osobou na druhém konci telefonu. Byla mu však odebrána valná většina sociálně konvencionalizovaných znaků pro určování genderu a kvůli relativně málo genderované angličtině byl v podstatě vydán napospas pouze hlasovým dispozicím druhé osoby. Zdánlivě jednoduchý úkon se zkomplikoval a vyústil v překvapení a zmatení jednoho z mluvčích, zároveň však mohl snadno vést k nepříjemným pocitům na straně mluvčí, která musela Michaela opravit. Je-li, a věřme v tuto chvíli, že vskutku je, Michael standardně kompetentním mluvčím a její hlas byl doopravdy výrazně hlubší, pravděpodobně se jednalo o nepříjemnou situaci, kterou zažívá často.

Osoba, ke které Michael referoval, není blíže popsána, není tak zřejmé, zda se jedná o osobu, v jejímž kontextu se fenomén misgenderingu analyzuje nejhojněji – trans* osobu.² Tento častější výskyt je obvykle založen na výskytu určité odchylky od některého ze sociálně konvencionalizovaných genderovaných znaků, ať už se jedná o intencionální subverzivní odchylku, či naopak o znak, kterého se aktivně snaží zbavit či ho zakrýt. V literatuře z oblasti genderových studií a (trans*) feministické filozofie je misgendering považován primárně za akt, který trans* osobám způsobuje újmu, jelikož se jedná o neadekvátní oslovení či referenci v tom smyslu, že se odchyluje od toho, jak sami sebe vnímají a jak se identifikují.

2 Pro zdůvodnění této formy zápisu trans* viz stejnojmennou podkapitulu začínající na s. 21 této knihy.

K misgenderingu nicméně dochází i podstatně hostilněji, kdy jsou trans* osoby nevykazující prakticky žádné „odchylky“ od normativních genderovaných znaků cíleně vyhledávány, extrémně podrobně analyzovány a cíleně označovány výrazy referujícími k genderu, se kterým se neztotožňují. V současnosti se literatura věnuje mnohem spíše těmto hostilním aktům, kdy mluvčí intencionálně užívá výrazy, které jsou v rozporu s tím, co mu daná trans* osoba dává najevo, ať vizuálně, či explicitně jazykově. Jazyková rovina tohoto vyjednávání se začíná objevovat i v empirické lingvistice a filozofii jazyka, stále je však okrajovým tématem.

Cílem této knihy je překlenout hranice dvou oborů, a to právě genderových studií / feministické filozofie a filozofie jazyka. Misgendering zde není nahlížen pouze jako výrazně hostilní praxe, ale také jako fenomén neintencionální, jak vidno například u zmiňovaného Michaela. Zároveň zde dochází ke zpochybnění tezí z filozofie jazyka, které přiřazování genderu považují za věc nekomplikovanou, samozřejmou a spadající do premis filozofických analýz, které není třeba analýze dále podrobovat. Přítomná analýza tak vnáší do obou z oborů nový vhled jak stran problematiky misgenderingu samotného, tak širěji stran jednotlivých tezí zde interpretovaných. Jedná se o projekt, jehož cílem je představit určitou typologii komunikačních situací, kdy dochází k misgenderingu. Pro evaluaci těchto typů jsou použita kritéria jak z oblasti genderových studií / feministické filozofie zabývající se kategoriemi intencionálního ublížení či jeho absence, tak z oblasti filozofie jazyka ve smyslu intencí mluvčích projevových v rámci reference samotné.

Jako konceptuální rámec zde figuruje především teorie performativity Judith Butler a dalších feministických a queer filozofek a filozofů analyzujících koncept genderu obzvláště v kontextu trans* osob. Zdůvodnění výběru tohoto rámce je vcelku prosté – v intencích genderových studií / feministické filozofie je zde zdůrazňována epistemická a jazyková zkušenost trans* osob a zároveň z pohledu jazykového je gender při běžných komunikačních situacích přiřazován primárně na základě vnějších znaků, tedy na základě performativity genderu. Z oblasti filozofie jazyka je zde užíván a kritizován konceptuální rámec Françoise Recanatiho, jenž

zdůrazňuje obzvláště kontext promluvy a zpochybňuje „zřejmost“ užívání celé řady výrazů, nicméně „žena“ a „muž“ mezi ně nepatří. Právě tuto mezeru se snaží přítomná kniha zaplnit a odhaluje tím relevantní témata, která zůstávají netknutá, pracujeme-li s určitými pojmy, fenomény a postupy, jako je přiřazování genderu, jako se samozřejmými.

2. Misgendering z perspektivy genderových studií

Problematika misgenderingu a její nahlížení úzce souvisí se zvolenou perspektivou nahlížení konceptu genderu jako takového. Přístup k epistemologii genderu ukotvuje, zda a jakým způsobem lze pojmenovávat konstitutivní podmínky misgenderingu. Jednou z perspektiv, která vůbec umožňuje širší teze o fenoménu misgenderingu rozvíjet, je perspektiva sociálně-konstruktivistická.

Jedná se především o přístup zastoupený Judith Butler či Candace West a Donem Zimmermanem, kteří nahlízejí distinkci mezi pohlavím a genderem jako podstatně méně ostře vymezenou a, obzvláště v případě Butler, objektivitu posuzování pohlaví či genderu výrazně zpochybňují. Tato méně vyostřená perspektiva vytváří relativně velký prostor pro analýzu misgenderingu, která nespočívá výhradně ve správném či špatném přiřazování genderu, ale naopak umožňuje zahrnout mnoho liminálních komunikačních situací a jazykových procesů, ke kterým v případě (nejen) trans* osob může vcelku snadno docházet. Přístup Butler zároveň slouží jako podklad pro chápání současných trans* feministických přístupů například Jacka Halberstama, Robin Dembroff či Talie Mae Bettcher, jejichž konceptualizace trans* identity je výrazně instruktivní pro následnou jazykovou analýzu situací, ve kterých k misgenderingu dochází.

V této kapitole proto nejdříve představuji přístupy Butler i West a Zimmermana a věnovat se budu také polemice těchto autorů s kritikou jejich konceptualizací pohlaví, „pohlaví“ a genderu. Následně tato pojetí prováží s interpretací trans* feministických přístupů především z pera

Halberstama, Dembroff a Bettcher. Zejména Dembroff popisují³ prolnutí pohlaví a genderu a jejich metafyzik ve všeobecném diskurzu jako předpoklad „reálného“ genderu, tedy jako předpoklad existence určité esence, která ustanovuje gender (a pohlaví) dané osoby (Dembroff 2018). Dembroff tento přístup označují za dysfunkční a opresivní (ibid.), pro přítomnou analýzu je relevantní především z toho důvodu, že přibližuje způsob uvažování běžně kompetentního mluvčího, který postrádá „expertní“ znalost v oblasti pohlaví a genderu. Onou „expertní“ znalostí je zde míněna znalost specifického diskurzu, například výrazná orientace v problematice genderu přesahující binární vymezení žena/muž či detailní přehled v biologickém vymezení pohlaví až do úrovně chromozomálního vymezení pohlaví. V kombinaci s intencí mluvčího prostřednictvím komunikativního jednání znovu ustanovovat toto přesvědčení jako správné či žádoucí může docházet k neúspěšným komunikativním výměnám a neúspěšné referenci.

Jinými slovy, cílem kapitoly je vymezit filozoficko-teoretický základ z oblasti genderových a feministických studií, a to v konfrontaci s přístupy opozičními k sociálně-konstruktivistickému pojetí, jejichž výklad zde slouží jako nastínění specificky normativního způsobu uvažování o pohlaví a genderu, aby bylo možné navázat analýzou misgenderingu z perspektivy filozofie jazyka.

Pohlaví, „pohlaví“ a gender

Základním přístupem k vymezení konceptu genderu a jeho operacionalizaci v rámci analýzy situací, kdy dochází k misgenderingu, je zde přístup Judith Butler a její teorie performativity genderu. Vycházím zde především z knihy *Bodies That Matter: On the Discursive Limits of “Sex”* (2021; česky vyšlo jako *Závažná těla: O materialitě a diskursivních mezích „pohlaví“*, viz Butler 2016), ve které Butler navazuje na svou předchozí knihu,

3 Dembroff preferují genderově neutrální zájmena „they/them“, z tohoto důvodu užívám v češtině poněkud neobvyklé onikání.

kde položila základy pro své pojetí performativity genderu, a to *Gender Trouble: Feminism and Subversion of Identity* (1990).⁴ Pro uvažování nad operacionalizací konceptualizace genderu v pojetí Butler v rámci analýzy misgenderingu jsou zásadní i její další texty, které nejsou zaměřeny primárně na určité nahlížení genderu, a to především *Precarious Life: The Powers of Mourning and Violence* (2004) a *Frames of War: When is Life Grievable?* (2009) (česky vyšlo jako *Rámce války: Za které životy netruchlíme?*, viz Butler 2013).

Judith Butler je přední teoretičkou poststrukturalistického feminismu, jehož východiskem je chápání genderové difference jedinců jako výsledku specifických diskurzivních praktik (Barša 1999, 772). Butler své vymezení těchto diskurzivních praktik v základu konceptualizuje v návaznosti na Johna Langshawa Austina (Butler 2016, 31) a jeho lingvistické rozdělení mluvních aktů na konstativy, jež popisují existující skutečnost, a performativy, které svou artikulací skutečnost konstituují, spolukonstituují či mění (Austin 2000, obzvláště 19–28). Jako hovoří Austin (ibid., 31) o konstitutivních podmínkách performativů, které zajišťují jeho zdařilost, tedy úspěšnost, pojednává Butler o performativitě nikoliv jako o „jedinečném ‚aktu‘“ (Butler 2016, 31), ale jako o „reiteraci normy či souboru norem, a v téže míře, v jaké nabývá v přítomném okamžiku status aktu, zároveň zahaluje či zakrývá konvence, jichž je opakováním“ (ibid., 31).

Butler zde v návaznosti na Derridovo pojetí performativu zdůrazňuje, že „moc či vůle nějakého subjektu“ vykonat rozpoznatelný, zdařilý performativ je odvozená od norem regulujících tyto akty, je v tomto smyslu citací, opakováním určitého existujícího modelu (ibid., 31). Performativitu

4 Kniha *Gender Trouble* není do češtiny doposud přeložena; v českém kontextu se často pracuje se slovenským překladem Jany Juráňové z roku 2003, v revidované podobě pak z roku 2015, přičemž obě verze nesou ve slovenštině stejný název – *Trampoty s rodom. Feminizmus a podryvovanie identity*. Vzhledem k určitým posunům v terminologii užitě ve slovenském překladu oproti například českému překladu *Závažných těl* zde není slovenský překlad přímo citován a překlady z *Gender Trouble* jsou tak autorčiny, není-li uvedeno jinak.

je dle Butler proto „nutno chápat nikoli jako singulární či záměrný ‚akt‘, ale spíše jako reiterativní a citační praxi, jíž diskurz vytváří účinky, které pojmenovává“ (ibid., 16). Nelze tedy říct, že se v rámci performativity genderu jedná o zcela intencionální děláni⁵ určitého genderu. Omezení oné intencionality vychází z toho, že Butler na gender a „pohlaví“, jejichž rozdíl a splývání tematizují dále, nahlíží jako na něco, co je nutné performovat. Prostřednictvím podřízení se normám vztahujícím se k genderu a „pohlaví“ „[...] ‚člověk‘ vůbec začíná být životaschopný, bude normou, která opravňuje tělo k životu v oblasti kulturní inteligibility“ (ibid., 17).

Rozdělení norem na ty, které se vztahují k „pohlaví“, a na ty, které se vztahují k genderu, je dle Butler do jisté míry nere realizovatelné, jelikož se do sebe tyto dvě kategorie propadají. Samotné „pohlaví“ je podřízeno řadě regulačních požadavků, kterým musí subjekt vyhovět, jelikož „[...] subjekt, mluvící ‚já‘, je sám utvářen díky tomu, že takovýto proces převzetí pohlaví podstoupil“ (ibid., 17). V pojetí Butler je i „pohlaví“ sociálně a kulturně konstruováno a nejedná se o něco, co může jednotlivec vlastnit či co je inherentní tělu člověka, přičemž se k genderu má následovně: „[...] gender je také diskurzivním/kulturním prostředkem, jímž je ‚pohlavní přirozenost‘ či ‚přirozené pohlaví‘ produkováno a ustanovováno jako ‚prediskurzivní‘, předcházející kultuře, politicky neutrální povrch, *na němž kultura koná*“ (Butler 1999, 11).⁶ Jinými slovy, pohlaví dle Butler nepředchází genderu, gender není sociální vrstvou přirozeného pohlaví, nýbrž samotný konstrukt genderu zpětně naturalizuje kategorii „pohlaví“, pro které vyděluje určité znaky, například specifickou sadu chromozomů, sekundární pohlavní znaky či výšku hlasu, i samotný „postulát prediskursivní pohlavnosti“ (Fulka 2002, 46). Součástí genderu jako socio-kulturního konstruktu je tedy i samotný proces této naturalizace kategorie

5 „Dělání genderu“ je zde užito ve smyslu „doing gender“ v pojetí Candace West a Dona Zimmermana představeném dále. Jedná se o běžný český překlad této fráze, viz například Valdřová (2018, 60).

6 Překlad citace částečně vychází z překladu Barši (1999, 774).

pohlaví. Proto, jak píše Barša (1999, 775), i signifikace „pohlaví“ je „produktivní, nikoliv expresivní“.

Jak „pohlaví“, tak gender jsou tedy předmětem sociálního vyjednávání: „[...] jako způsob vztahu nejsou právě vlastnictvím, ale spíše způsobem vyvlastnění, způsobem bytí *pro* druhého nebo *na základě* druhého“ (Butler 2004, 24). Prostřednictvím sociálního vyjednávání jsou opakovaně vynucovány určité pohlavní a genderové normy, které nicméně není možné zcela naplnit, pouze se lze v rámci opakovaných performativních aktů neustále přibližovat k danému normativnímu ideálu (Butler 2016, 302–303). Butler (ibid., 16) zde vychází z Foucaultova konceptu regulačního ideálu, kterým gender a „pohlaví“ jsou, přičemž cílem tohoto regulačního ideálu je podpora existujícího imperativu heterosexuality.

„Nedostatečná“ performativita genderu, respektive performativita, která není rozpoznána jako dostatečná, je sociálně penalizována, což je zřetelné například v rámci jazykové kategorie derogativních výrazů a frází návazných na nedostatečnou performativitu genderu⁷ či v rámci přítomné analýzy situací zahrnujících intencionální hostilní misgendering. Důsledkem mohou být také násilné akty související s „odhalením ‚pravého‘ genderu“, které popisuje například Talie Mae Bettcher (2007, 2014) či Laurel Westbrook (2021). Genderové regulační ideály, binárně rozdělené na muže a ženu s vymezením „adekvátní“ performativity těchto genderů, lze v tomto smyslu nahlížet jako rám, který rozděluje životy na ty, které je hodné žít, a na ty, které je možné zničit, tak jak popisuje fungování rámců jako mocenských operací Butler (2013, 9).

Performativita genderu se vztahuje na takřka všechny aspekty sociálního fungování jedinců od vizuální stránky, do které patří například délka a střih vlasů, způsob oblékání, typ postavy či výška (Zimman 2017; Murnen 2011; Vrugt a Luyterink 2000; Barry a Dylan 2016; Martin 1998), až po jazykové chování ve smyslu volby slov, míry slušnosti

7 V češtině lze uvést označení typu „mužatka“, „zženštilý“ či fráze utvrzující určité požadované chování pro určitý gender, například „nebreč jako holka“, „běháš jako holka“, „takhle holčičky nesedi“, „sedíš jako chlap“ či „ženy nemluví sprostě“.

projevu (Sowards 2020; Lakoff 2004; Davis a Ernst 2020) či rozdílné podmínky pro vykonávání určitých mluvních aktů.⁸ Jako součást performativity genderu lze nahlížet další naplňování heterosexuálního imperativu, jako je zakládání heteronormativní rodiny, specifické rozdělení rolí v domácnosti, orientace na kariéru, či naopak na rodinu a podobně. Ne-naplňování kterékoliv z těchto složek může do určité míry činit osobu méně inteligibilní a její život méně hodný zachování.

Přestože Butler nahlíží koncept genderu a „pohlaví“ v tomto smyslu jako především sociálně represivní a regulační, pro jedince tedy omezující, její přístup není čistě negativní. Naopak upozorňuje na možnosti subverze těchto norem za pomoci subverzivní apropriace principů této praxe, například ve formě parodie (Fulka 2002, 47–48). Normy nejsou neměnně stabilní, „[n]ormativní schémata se navzájem přerušují, objevují se a mizí“ (Butler 2013, 11), prostor pro subverzi tak vzniká obzvláště v trhlinách a kontradikcích těchto schémat.⁹

Stejně jako by bylo reduktivní interpretovat pojetí genderu u Butler jako čistě sociálně represivní, považuje Butler za nesprávné i další dvě relativně časté interpretace jejího pojetí performativity genderu. Butler je tematizuje obzvláště v textu *When Gesture Becomes an Event* (2017) a do jisté míry i osvětluje, z jakého důvodu je považuje za nesprávné. Tyto reduktivní interpretace stojí v kontrárním vztahu, přičemž dle první si můžeme (radikálně) zvolit náš gender, dle druhé jsme naopak naprosto determinovaní genderovými normami (Butler 2017, 177).

Než přejdeme k diskuzi toho, proč si ani nemůžeme radikálně volit náš gender, ani nejsme naprosto determinovaní (jen) genderovými normami, obraťme se nejprve na klasický text sociologie genderu, díky kterému je zřetelnější, jakým normám se vcelku běžně podřizujeme a na jaké

8 Hesni (2018), McDonald (2021) či Kukla (2014) a řada dalších mapují genderovanost podmínek pro zdařilé vykonání mluvního aktu, hovoří obzvláště o zmaření mluvních aktů či jejich umlčování vzhledem ke specifické mocenské konstelaci v komunikačních situacích, která má výrazně genderovaný aspekt.

9 Možnosti subverze ukazuje Butler například v *Gender Trouble* (1999), *Závažných tělech* (2016), více viz například Jahodová (2010) či Porkertová (2009).

úrovni k takovému procesu dochází. Jedná se o průlomový text West a Zimmermana *Doing Gender* (1987) a o jeho reflexi prostřednictvím trans feministické¹⁰ filozofie Talie Mae Bettcher a filozofie metafyziky genderu Robin Dembroff.

V pojetí West a Zimmermana je dělání genderu „rutinní, metodickou a opakující se dovedností“, která zahrnuje „společensky podmíněné percepční, interakční a mikropolitické aktivity, jež mají za cíl expresi maskulinní či femininní „přirozenosti““ (West a Zimmerman 1987, 126). Gender považují až za třetí stupeň v rámci svého modelu, kterým osvětlují rozdíl mezi pohlavím a genderem. Prvním stupněm je pohlaví, jež je podmíněno splněním biologických kritérií podléhajících společenskému konsensu, v rámci kterých se rozlišuje mezi ženami (*females*) a muži (*males*)¹¹ (ibid., 127). Většinou se jedná o genitální pohlaví či o chromozomální typ (ibid.), přičemž považují zde za důležité zdůraznit, že tímto stupněm autoři nemíní žádný typ biologického esencialismu – i tento je stejně jako i další dva sociálně konstruovaný. West a Zimmerman na toto také upozorňují v textu reagujícím na své kritiky, kde hovoří o „biologických faktech“ v uvozovkách (West a Zimmerman 2009, 113). Přesto je jim biologická esencializace pohlaví vyčítána. Bettcher například hovoří o tom, že v rámci třístupňového modelu další dva stupně ono biologické pohlaví pouze zahalují (Bettcher 2014, 393–394), a West a Zimmerman tak dle ní stále vycházejí z představy pohlaví jako biologického faktu i u dalších stupňů, tedy pohlavní kategorie a genderu.

10 Pro trans feminismus a trans feministickou teorii či filozofii v pojetí Bettcher je charakteristické ustanovovat epistemické a empirické zkušenosti trans* osob jako výchozí body argumentace, ať už se jedná o problematiku oprese trans* osob či sémantiky genderovaných pojmů, viz dále.

11 *Females* a *males* v angličtině figurují jako kategorie běžně vztahované i ke zvířatům a přesnějším překladem by zde pak mohly být pojmy *samice* a *samec*. Nicméně se jedná o pojmy dále referující ke kategorii pohlaví u lidí, která je prvotně určovaná při narození dítěte, a není běžné v takovém kontextu (například v rodném listu) užívat označení *samice* či *samec*, ale *žena* či *muž*, proto i zde překládám pojmy takto.

Prisouzení kategorie pohlaví se dle West a Zimmermana realizuje prostřednictvím aplikace kritérií, jako jsou genitální indikátory pohlaví či chromozomální typ, přičemž v každodenním životě se tato kategorizace odvíjí od „společensky vyžadovaných identifikačních znaků“, jež dávají najevo, k jaké kategorii v rámci dichotomie muže a ženy daná osoba náleží (West a Zimmerman 1987, 127).

Gender pak nepředstavuje jednorázovou, nýbrž kontinuální produktivní aktivitu, která je vyjednávána v rámci sociálních interakcí (ibid, 129).

Kritika Bettcher (2014, 393–394) míří pravděpodobně na výrok West a Zimmermana, ve kterém přijímají pozici, že pohlaví a pohlavní kategorie jsou kongruentní, tedy že z pohlavní kategorie lze odvodit pohlaví osoby, a to i přesto, že pohlavní orgány, dle kterých se nejčastěji určuje pohlaví osoby předně při narození, jsou v každodenním životě skryty (West a Zimmerman 1987, 130–132). Autoři ale jasně hovoří o takovém zvenčí určeném pohlaví, jež se děje pod institucionální záštitou, a soustředí se právě na tento proces, nikoliv na sebeurčování pohlaví a genderu, tak jak činí Bettcher z pozice, ve které se věnuje primárně odepření tohoto sebeurčení prostřednictvím teorie o morálním pohlaví a morálních genitáliích.

V rámci koncepce morálního pohlaví a morálních genitálií mohou genitálie či pohlaví absentovat (například jako důsledek nehody, nemoci a podobně), musí se nicméně jednat o genitálie či pohlaví, které dle společenského konsensu osobě přináležejí (Bettcher 2014). West a Zimmerman zmiňují, že v prvním stupni typologie (tj. pohlaví) mohou dané společensky domluvené znaky existovat protichůdně, jelikož ne vždy je pohlaví určováno všemi způsoby (West a Zimmerman 1987, 127). Kupříkladu relativně málokdo ví, pod jaký chromozomální typ náleží, což lze zjistit testem vyhodnocující jejich karyotyp – pohlaví je po narození ve valné většině případů prvotně určeno dle genitálií.

Tento přístup není s přístupem Bettcher nutně v rozporu, pouze se soustředí na jiný aspekt – Bettcher prostřednictvím konceptu morálních genitálií osvětluje, proč jsou často trans* osoby, které prošly celkovou hormonální a operativní tranzicí, tedy vlastní genitálie, které se shodují

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy ***Misgendering z perspektivy filozofie jazyka***.
Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.